

Дії механізованих підрозділів з урахуванням стандартів НАТО

Навчальний посібник «Дії механізованих підрозділів з урахуванням стандартів НАТО» призначений для використання курсантами, громадянами, які проходять підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти при підготовці та проведенні занять з вивчення розділу 3 «Тактична та тактико-спеціальна підготовка» навчальної дисципліни «Військова підготовка», викладачами факультетів та кафедр, що здійснюють освітню діяльність підготовки військових фахівців за стандартами НАТО.

В навчальному посібнику надано варіанти схем дій відділення, взводу, роти та батальйону в різних видах бою, а також наведено приклади оформлення графічних бойових документів (карток та схем). Схеми наведені у послідовності вивчення модулю «Тактична підготовка» програми військової підготовки офіцерів запасу.

При підготовці навчального посібника використано наказ Головнокомандувача ЗС України від 11.09.2020 року № 140 «Про Тимчасовий Порядок оформлення оперативних (бойових) документів» та наказ Командувача СВ ЗСУ від 02.08.2018 року № 454 «Про затвердження змін до бойових статутів механізованих і танкових військ СВ ЗСУ частина II (батальйон, рота) та частина III (взвод, відділення, танк)».

В навчальному посібнику наведений довідковий матеріал для проведення занять з тактичної підготовки згідно Стандарту НАТО – ВП до СТІ 01.06.

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

ДІЇ МЕХАНІЗОВАНИХ ПІДРОЗДІЛІВ З УРАХУВАННЯМ СТАНДАРТІВ НАТО

Видавничий дім
«С К І Ф»
Київ - 2023

УДК 355.421(075.8)

Д 44

Рецензенти:

І. М. Коропатник — доктор юридичних наук, професор, начальник кафедри правового забезпечення Військового інституту Національного університету імені Тараса Шевченка, полковник юстиції;

В. В. Швалючинський — кандидат військових наук, доцент Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського.

Дії механізованих підрозділів з урахуванням стандартів НАТО:
Д 44 навчальний посібник / Д. В. Зайцев, В. Б. Добровольський, С. О. Пахарєв, І. О. Луценко, А. О. Гальчус. — Київ: Вид. дім «СКІФ», 2023. — 168 с.

ISBN 978-966-370-688-7

Навчальний посібник «Дії механізованих підрозділів з урахуванням стандартів НАТО» призначений для використання курсантами, громадянами, які проходять підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти при підготовці та проведенні занять з вивчення розділу 3 «Тактична та тактико-спеціальна підготовка» навчальної дисципліни «Військова підготовка», викладачами факультетів та кафедр, що здійснюють освітню діяльність підготовки військових фахівців за стандартами НАТО.

В навчальному посібнику надано варіанти схем дій відділення, взводу, роти та батальйону в різних видах бою, а також наведено приклади оформлення графічних бойових документів (карток та схем). Схеми наведені у послідовності вивчення модулю «Тактична підготовка» програми військової підготовки офіцерів запасу.

При підготовці навчального посібника використано наказ Головнокомандувача ЗС України від 11.09.2020 року № 140 «Про Тимчасовий Порядок оформлення оперативних (бойових) документів» та наказ Командувача СВ ЗСУ від 02.08.2018 року № 454 «Про затвердження змін до бойових статутів механізованих і танкових військ СВ ЗСУ частина II (батальйон, рота) та частина III (взвод, відділення, танк)».

В навчальному посібнику наведений довідковий матеріал для проведення занять з тактичної підготовки згідно Стандарту НАТО – ВП до СТІ 01.06.

ISBN 978-966-370-688-7

© Д. В. Зайцев, В. Б. Добровольський, С. О. Пахарєв,
І. О. Луценко, А. О. Гальчус, 2023.

ЗМІСТ

Вступ.....	5
Розділ 1. Загальні положення.....	6
1.1. Загальні положення, визначення та терміни сучасного загальновійськового бою, його складових	6
1.2. Робота командира взводу (відділення, танка) з підготовки бою (дій).....	11
1.3. Управління підрозділом у ході ведення бою (дій).....	15
Розділ 2. Схеми дій відділення в різних видах бою	20
Схема 1. Розподіл механізованого відділення на бойові групи (варіант)	20
Схема 2. Розташування механізованого відділення на місці у складі взводу (варіант)	21
Схема 3. Дії механізованого відділення в якості дозорного відділення на марші (варіант)	22
Схема 4. Дії механізованого відділення при потрапленні у засідку (варіант)	23
Схема 5. Оборона механізованого відділення у складі бойових груп (варіант)	24
Схема 6. Оборона механізованого відділення в рівномірному бойовому порядку (варіант)	25
Схема 7. Картка вогню механізованого відділення (варіант)	26
Схема 8. Бойовий порядок гранатометного, протитанкового відділень в наступальному бою (варіант).....	27
Схема 9. Бойовий порядок гранатометного, кулеметного і протитанкового відділення в оборонному бою (варіант).....	28
Схема 10. Бойовий порядок зенітно-ракетного відділення в оборонному і наступальному бою (варіант).....	29
Схема 11. Картка вогню протитанкового відділення (варіант)	30
Схема 12. Картка вогню зенітно-ракетного відділення (варіант)	31
Схема 13. Картка вогню гранатометного відділення (варіант)	32
Схема 14. Картка вогню кулеметного відділення (варіант).....	33
Схема 15. Одночасна атака механізованого відділення (варіант).....	34
Схема 16. Послідовна атака механізованого відділення (варіант).....	35
Схема 17. Подолання мінно-вибухового загородження механізованим відділенням (варіант).....	36
Схема 18. Наступ відділення на противника, який обороняється, з ходу (варіант)	37
Схема 19. Розташування танкового взводу у складі танкової роти при розташуванні на місці (варіант).....	38
Схема 20. Розміщення блок-поста (сторожового поста) у складі механізованого взводу (варіант)	39
Розділ 3. Схеми дій взводу (роти) в різних видах бою (бойових дій)	40
Схема 21. Дії механізованого взводу в головному дозорі на марші (варіант)	40
Схема 22. Бойовий порядок механізованого взводу в обороні (варіант)	41
Схема 23. Схеми опорного пункту механізованого взводу (варіант).....	42
Схема 24. Дії механізованого взводу під час висування з глибини (варіант).....	43

Схема 25. Дії механізованого взводу під час ведення наступального бою в складі штурмових груп в населеному пункті	44
Схема 26. Побудова колони під час конвоювання (варіант).....	45
Основні скорочення, що застосовуються у бойових документах	46
Розділ 4. Тактичні процедури за стандартами НАТО (на основі використання публікації НАТО ААР)	49
4.1. Управління виконанням бойовим завданням	49
4.2. Завдання учасників процесу планування на тактичному рівні за стандартами НАТО	52
4.3. Загальна характеристика процесу планування на тактичному рівні за стандартами НАТО	53
Розділ 5. Збірник нормативів з бойової підготовки Сухопутних військ для механізованих підрозділів.....	59
Розділ 6. Довідковий матеріал для проведення занять з тактичної підготовки згідно Стандарту НАТО – ВП до СТІ 01.06	86
Заняття 1. Обов'язки солдата в бою. Екіпірування військовослужбовця. Бойовий комплект. Способи носіння зброї. Прийняття різних положень для стрільби (стоячи, з коліна, лежачи)	86
Заняття 2. Індивідуальне маскування солдата його екіпіровки та зброї. Здійснення маскуванн на різноманітній місцевості. Способи пересування на полі бою	92
Заняття 3. Сигнали управління та оповіщення. Подача сигнальних жестів, команд та сигналів різними способами. Порядок передачі команд і сигналів засобами зв'язку	105
Заняття 4. Пересування солдата в бою різними способами. Вибір та заняття вогневої позиції. Підготовка до бою. Самоокопування та маскуванн позицій (місце для стрільби)	109
Заняття 5. Посадка особового складу в бойову машину. Кріплення стрілецької зброї (встановлення в бійниці). Розподіл секторів для спостереження та стрільби. Висадка з машини та заняття свого місця в бойовому порядку	115
Заняття 6. Дії солдата під час вогневого впливу противника. Заняття вогневої позиції. Порядок знищення броньоб'єктів противника. Ведення вогню за командою або самостійно (оцінка та вибір цілі, прицілу і точки прицілювання). Спостереження за боєм. Пересування в ході бою	118
Заняття 7. Заміна вогневої позиції. Вибір орієнтирів. Цілевказання різними способами. Порядок подачі та виконання команди на відкриття вогню.....	135
Заняття 8. Виконання завдань в бойовій охороні. Несення бойового чергування на КПП. Особливості несення служби на сторожовому пості (в секреті). Порядок дій під час огляду особового складу (техніки). Дії в патрулі 139	
Питання для самоконтролю.....	164
Список використаної літератури	166

ВСТУП

В навчальному посібнику «Дії механізованих підрозділів за умов переходу на стандарти НАТО» авторським колективом надано варіанти схем дій відділення, взводу, роти та батальйону в різних видах бою за умови поетапного переходу на стандарти НАТО, а також наведено приклади оформлення графічних бойових документів (карток та схем) з врахуванням власних напрацювань та навчально-методичного матеріалу, що був розроблений викладачами кафедри тактики факультету бойового застосування військ Академії Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного.

Всі схеми дій підрозділів складено з врахуванням вимог щодо формування тактичних (оперативних) умовних знаків за стандартами НАТО у різноманітних варіантах графічного оформлення.

При підготовці навчального посібника використано наказ Головнокомандувача ЗС України від 11.09.2020 року № 140 «Про Тимчасовий Порядок оформлення оперативних (бойових) документів» та наказ Командувача СВ ЗСУ від 02.08.2018 року № 454 «Про затвердження змін до бойових статутів механізованих і танкових військ СВ ЗСУ частина II (батальйон, рота) та частина III (взвод, відділення, танк)».

В навчальному посібнику узагальнені в табличній формі нормативи з бойової підготовки Сухопутних військ для механізованих підрозділів Сухопутних військ Збройних Сил України.

В Розділі 4 визначені процедури за стандартами НАТО (на основі використання публікації НАТО ААР) прийняття рішення в тактичній ланці управління.

Схеми наведені в послідовності вивчення розділу 3 «Тактична та тактико-спеціальна підготовка» та розподілені за наступними блоками: схеми дій відділення в різних видах бою; схеми дій взводу (роти) в різних видах бою (бойових дій).

Навчальний посібник призначений для використання громадянами та викладачами ВВНЗ, громадянами, які проходять підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу у військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти при підготовці та проведенні занять з вивчення розділу III військової підготовки «Тактична та тактико-спеціальна підготовка».

Розділ 1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Взвод (відділення, танк) під час виконання бойових завдань веде воєнні дії тактичного рівня, основною формою яких є **бій** – сукупність узгоджених і взаємопов’язаних за метою, завданнями, місцем і часом ударів, вогню і маневру, які ведуться за єдиним замислом і планом для виконання тактичних бойових завдань в обмеженому районі протягом короткого часу. Бій може бути загальновійськовим, вогневим, повітряним, протиповітряним, морським.

Взвод (відділення, танк) також веде **бойові дії** (особлива форма воєнних дій тактичного рівня, яка застосовується підрозділами для виконання окремих тактичних бойових завдань, а також між боями) та може брати участь у стабілізаційних діях військ і виконанні інших, визначених законодавством України, завдань.

Під час підготовки і у ході ведення воєнних дій тактичного рівня взвод (відділення, танк) може здійснювати пересування та розташовуватися на місці.

1.1. Загальні положення, визначення та терміни сучасного загальновійськового бою, його складових

Загальновійськовий бій – різновид бою, який ведеться об’єднаними зусиллями військових частин і підрозділів різних родів військ та спеціальних військ Сухопутних військ (СВ) у взаємодії з іншими видами Збройних Сил України (ЗС України), а також органами і підрозділами інших військових формувань (ІВФ) та правоохоронних органів (ПрО).

Основними видами загальновійськового бою є оборонний і наступальний бій.

Складовими елементами загальновійськового бою є удар, вогонь і маневр.

Удар – одночасне ураження військ і об’єктів противника шляхом потужної дії на них зброєю або військами. Залежно від засобів, що застосовуються, удари поділяються на вогневі та удари військами (силами); за масштабом – на оперативні або тактичні. Вогневі удари за засобами доставки можуть бути ракетними, ракетно-артилерійськими та авіаційними; за кількістю засобів, які беруть участь, і об’єктів, що підлягають ураженню, – зосереджені, групові і поодинокі.

Вогонь – ураження противника стрільбою (пуском) з різних видів зброї (озброєння). Вогонь розрізняють:

за тактичними завданнями, які вирішуються, – на знищення, подавлення, виснаження, руйнування, задимлення (засліплення), освітлення тощо;

за видами зброї – зі стрілецької зброї, гранатометів, танків (танкових гармат і кулеметів), бойових машин піхоти (бронетранспортерів) (БМП (БТР), гармат, мінометів, протитанкових ракетних комплексів (ПТРК), зенітних ракетних, зенітних ракетно-артилерійських, зенітних артилерійських комплексів (бойових машин, установок) тощо;

за способами ведення – прямою, напівпрямою наводкою, із закритих вогневих позицій;

за напруженістю – короточасний (поодинокими пострілами, короткими або довгими чергами), безперервний, кинджальний, швидкий, методичний, залповий тощо;

за напрямком стрільби – фронтальний, фланговий, перехресний;
за способами стрільби – з місця, з зупинки (з короткої зупинки), з ходу, з борта, з розсіюванням по фронті, з розсіюванням у глибину, по площині та ін.;
за видами – по окремій цілі, зосереджений, загороджувальний, багаточаровий, багатоярусний тощо.

Вогонь є основним способом знищення противника в загальновійськовому бою. Він може вестись окремим вогневим засобом або зосередженим вогнем взводу (відділення).

Маневр – організоване пересування підрозділів у ході бою (дій) з метою зайняття вигідного положення стосовно противника і зосередження необхідних сил і засобів на новому напрямку (рубежі, райони), відведення підрозділів з-під ударів противника, а також перенесення (зосередження) вогню для найбільш ефективного ураження противника. Залежно від складу сил і засобів маневр здійснюється підрозділом (взводом, відділенням, танком) та вогнем.

Видами маневру підрозділом є: охоплення, обхід, відхід.

Охоплення – маневр, який здійснюється підрозділами для виходу у фланг противнику.

Обхід – більш глибокий маневр, який здійснюється підрозділами для виходу в тил противника.

Охоплення і обхід здійснюються в тактичній і вогневій взаємодії з підрозділами, які наступають з фронту, а іноді й з тактичним повітряним (морським) десантом (ТакПД (ТакМД)).

Відхід – маневр, який здійснюється підрозділами (вогневими засобами) з метою виходу з-під ударів сил противника, що переважають, недопущення оточення або для зайняття більш вигідного положення для подальших дій. Відхід проводиться тільки з дозволу або за наказом старшого командира.

Маневр вогнем полягає у зосередженні, розподіленні і перенесенні вогню.

Зосередження вогню – ураження однієї цілі вогнем високої щільності в короткий проміжок часу.

Розподілення вогню – одночасне ураження підрозділом декількох цілей.

Перенесення вогню – послідовне ураження цілей або перенацілювання і ведення вогню по нових цілях при їх виявленні.

Маневр повинен бути простим та виконуватися швидко і раптово для противника.

Характерними рисами сучасного загальновійськового бою є: рішучість у досягненні мети, висока напруженість, швидкоплинність, різкі зміни обстановки, наземно-повітряний характер, застосування різноманітних засобів ураження і способів ведення бою, швидкий перехід від одних видів дій до інших, широке застосування технічних засобів і автоматизованих систем.

Основними принципами ведення загальновійськового бою є:

постійна бойова готовність підрозділів до виконання бойового завдання; завчасна всебічна підготовка особового складу, ОВТ до ведення бою (дій); відповідність бойових завдань підрозділів їх бойовим можливостям; раптовість дій і застосування військової хитрості; зосередження зусиль на головному напрямку та у вирішальний момент; маневр підрозділами, вогневими засобами та вогнем; рішучість, активність і безперервність ведення бою; організація і підтримання безперервної взаємодії;

тверде і безперервне управління підрозділами;
всебічне забезпечення бою (дій);
надійний захист підрозділів;
своєчасне відновлення боєздатності підрозділів;
повна напруга моральних і фізичних сил в інтересах виконання бойового завдання.

Основними способами ведення загальновійськового бою є послідовний розгром підрозділів противника або одночасне ураження противника на всю глибину побудови його бойового порядку.

При послідовному розгромі підрозділів противника важливе значення мають: надійне вогневе ураження найважливіших об'єктів (цілей) противника та своєчасний маневр ударами і вогнем; зосередження сил і засобів для утримання важливих рубежів (районів, позицій) і нарощування зусиль для розвитку успіху на головному напрямку; використання результатів ударів і вогню для завершення розгрому противника; постійна готовність військ до дій в умовах застосування засобів зброї масового ураження (ЗМУ) і високоточної зброї (ВТЗ).

При одночасному ураженні противника на всю глибину побудови його бойового порядку важливе значення мають: вогневе ураження об'єктів (цілей) противника, який безпосередньо протистоїть, з одночасним вогневим впливом на його резерви і важливі об'єкти в глибині; рішуче сполучення ударів військами і вогню всіх засобів; широке застосування ВТЗ; підтримання взаємодії між підрозділами, які ведуть бій (дії) і засобами ураження; своєчасне відновлення боєздатності військ і організація їх подальших дій; постійна готовність військ до дій в умовах застосування засобів ЗМУ і ВТЗ.

Загальновійськовий бій може вестися із застосуванням **звичайної зброї, ЗМУ або нетрадиційних засобів ураження**. Підрозділи повинні вміти успішно вести бій із застосуванням звичайної зброї і завжди знаходитися у готовності до дій в умовах застосування противником ЗМУ, а також інших нетрадиційних засобів ураження.

Звичайна зброя включає всі вогневі і ударні засоби, які застосовують артилерійські, зенітні, авіаційні, стрілецькі боєприпаси і ракети у звичайному спорядженні; боєприпаси об'ємного вибуху, запалювальні боєприпаси і суміші. Найбільш високу ефективність мають високоточні системи звичайної зброї, що забезпечують виявлення об'єктів для ураження, цілевказання і наведення на них в автоматизованому режимі, а також інші комплекси (системи) озброєння, що застосовують керовані (кореговані) і самонавідні ракети та боєприпаси, що здатні уражати цілі з високою ймовірністю влучення та забезпечують її руйнування (знищення).

ЗМУ противника є найбільш потужним засобом ураження. Вона дозволяє в короткі терміни знищувати угруповання військ, створювати райони масових руйнувань і зони зараження. До ЗМУ відносяться ядерні, хімічні, бактеріологічні боєприпаси та засоби їх доставки.

До нетрадиційних засобів ураження відноситься зброя, дія якої оснований на використанні особливих фізичних принципів або властивостей речовин. До них відноситься лазерна, високочастотна, радіохвильова зброя та інші.

Особливими умовами ведення загальновійськового бою є ведення бою у населеному пункті, на водній перешкоді (морському узбережжі), вночі, взимку, в

лісі, в горах, у степовій місцевості.

Під час підготовки бою (дій) і в ході його ведення в особливих умовах командир повинен враховувати фактори, які впливають на дії особового складу і застосування техніки, та вживати необхідних додаткових заходів.

Основними силами і засобами ведення загальновійськового бою є механізовані і танкові військові частини і підрозділи.

Механізований (танковий) взвод, відділення (танк) є складовими елементами механізованих, танкових підрозділів СВ ЗС України: взвод - військове формування, складовий елемент роти, відділення - первинне військове формування, складовий елемент взводу.

Механізований (танковий) взвод (відділення, танк) призначені для виконання завдань: в оборонному бою – відбиття наступу противника і завдання ураження його підрозділам, що наступають, утримання зайнятого опорного пункту (позицій, об'єкту), знищення противника, що вклинився; у наступальному бою – знищення противника, який обороняється, захоплення важливих ділянок місцевості, рубежів і об'єктів, форсування водних перешкод і переслідування противника, що відходить. Вони можуть виконувати завдання у складі роти (батальйону), самостійно або у взаємодії з підрозділами родів військ, ІВФ та ПрО.

Механізований (танковий) взвод, відділення (танк) можуть діяти також у розвідці, вогневій засідці, бойовій (похідній, сторожовій) охороні.

Механізований взвод (відділення), крім того, може призначатись для дій у складі ТакПД (ТакМД).

При оволодінні населеним пунктом (прориві укріпленого району) на основі механізованого взводу може створюватись штурмова група.

Для забезпечення автономності під час виконання бойових завдань механізованим і танковим підрозділам можуть додаватися або виділятися для підтримки їх дій підрозділи і вогневі засоби інших родів військ.

Механізованому взводу можуть додаватися гранатометний, протитанковий, вогнететний, а іноді інженерно-саперний підрозділи, хіміки-розвідники і танк, підрозділ (вогневий засіб) протиповітряної оборони (ППО), а танковому взводу, крім того, – механізований підрозділ. Додані підрозділи і засоби підпорядковуються командирю взводу і виконують поставлені ним завдання.

При самостійних діях механізований (танковий) взвод може підтримуватись вогнем артилерійських підрозділів та ударами авіації. Підрозділи, які виділені для підтримки, залишаються у підпорядкуванні старшого командира (начальника) і виконують поставлені ним завдання, а також завдання в інтересах підрозділу, що підтримується, в межах виділеного для нього ресурсу (наряду) сил.

Під час ведення бою механізований взвод (відділення) застосовує вогонь зі зброї БМП (БТР), автоматів, кулеметів, снайперських гвинтівок, гранатометів, ручні гранати, а у рукопашному бою – удари багнетом, прикладом і піхотною лопаткою; танковий взвод (екіпаж танка) – вогонь з гармати, зенітного та спареного кулеметів, а під час дій поза танками – з автоматів і застосовує ручні гранати.

Вогнем із БМП (БТР) і танків знищуються танки, інші броньовані машини, вогневі засоби і жива сила противника, руйнуються його фортифікаційні споруди, уражаються літаки, вертольоти та інші повітряні цілі на малих висотах.

Автомати і кулемети застосовуються для знищення живої сили і обслуговування вогневих засобів противника, а також для ураження повітряних цілей на гранично малих висотах.

Снайперська гвинтівка застосовується для знищення важливих поодиноких цілей (офіцерів, спостерігачів, снайперів, обслуги вогневих засобів) противника.

Крім того, стрілецька зброя застосовується для ведення вогню по приладах прицілювання та спостереження бойових машин, виведення з ладу приладів систем розвідки, управління вогнем та зброєю противника.

Протитанкові гранатомети і реактивні протитанкові гранати застосовуються для знищення танків й інших броньованих машин.

Підствольні гранатомети і ручні гранати застосовуються для ураження живої сили і вогневих засобів противника, розташованих поза укриттями, у відкритих окопах, траншеях і за укриттями (у лощинах, ярах і на зворотних схилах висот).

Ураження броньованих машин і живої сили противника може здійснюватись також застосуванням мін.

Під час виконання бойових завдань підрозділи в залежності від обстановки діють у похідному, передбойовому і бойовому порядках (танковий взвод – у похідному і бойовому).

Механізований взвод (відділення) може діяти на БМП (БТР), у пішому порядку (взимку – на лижах), а також десантом на танках.

Похідний порядок – шиккування взводу (відділення у пішому порядку) для пересування в колоні. Він застосовується на марші, під час переслідування, проведення маневру і повинен забезпечувати високу швидкість руху, зручне розгортання у передбойовий і бойовий порядки, найменшу уразливість від зброї противника, підтримання стійкого управління.

Передбойовий порядок – шиккування взводу для пересування в колонах відділень у пішому порядку, які рознесені по фронту та в глибину. Він повинен забезпечувати швидке розгортання у бойовий порядок, високі темпи пересування з подоланням загороджень, районів руйнувань, пожеж, затоплень, зон забруднення, найменшу уразливість від зброї противника, підтримання стійкого управління.

Бойовий порядок – шиккування підрозділів для ведення бою. Він повинен відповідати бойовому завданню, замислу майбутнього бою і забезпечувати: повне використання бойових можливостей підрозділів; своєчасне зосередження зусиль на обраному напрямку (районі); надійне ураження противника на глибину бойового завдання; швидке використання результатів вогневого ураження противника (ВУП) і вигідних умов місцевості; нарощування зусиль у ході бою і можливість здійснення маневру; найменшу уразливість підрозділів від ударів усіх видів зброї противника, можливість відбиття ударів з повітря; підтримання безперервної взаємодії і зручність управління підрозділами.

Бойовий порядок механізованого взводу складається з механізованих відділень, групи управління і вогневої підтримки, а іноді й групи бойових машин. Без спішування особового складу бойовий порядок механізованого взводу – бойова лінія.

Механізовані відділення виконують основні завдання щодо знищення живої сили і бойової техніки противника, утримання позицій в обороні, ураження і захоплення об'єктів у наступі.

Група управління і вогневої підтримки призначається для управління відділеннями (групами), вогневими засобами і вогнем та їх підтримки в ході бою. До її складу, як правило, входять снайпер, обслуга кулемету, а також додані підрозділи і вогневі засоби. Управління групою здійснює командир взводу.

Група бойових машин може створюватися для підтримки бою особового складу механізованих відділень вогнем зі свого озброєння з обраних вогневих позицій (рубежів). Діями групи бойових машин керує командир взводу через свого заступника.

В залежності від завдання, яке виконується, складу доданих сил і засобів, характеру місцевості та інших умов обстановки у бойовий порядок механізованого взводу можуть входити інші групи (розгородження, підриву, захоплення, прикриття, тощо).

Бойовий порядок механізованого відділення – бойова лінія.

БМП (БТР) може знаходитися у бойовому порядку відділення або входити до складу групи бойових машин взводу.

Бойова лінія відділення утворюється військовослужбовцями, які розміщені для ведення бою рівномірно або бойовими групами (“двійками”, “трійками”), склад яких визначає командир відділення. У залежності від завдань і умов обстановки бойова лінія може формуватися уступом, клином, кільцем тощо. Бойові групи можуть бути маневреними і вогневими.

Маневрена група створюється для виконання окремих завдань щодо знищення (захоплення) противника у взаємодії з вогневою групою шляхом зближення з ним і зайняттям вигідного положення, використовуючи при цьому складки місцевості (місцеві предмети). До складу маневреної групи можуть призначатися старший стрілець, стрілець та кулеметник.

Вогнева група створюється для підтримки вогнем дій маневреної групи і виконання разом з нею завдань у знищенні противника. До складу вогневої групи входять, як правило, командир відділення, кулеметник, гранатометник і стрілець – помічник гранатометника.

В залежності від завдання, яке виконується, засобів посилення та умов обстановки склад бойових груп може бути іншим.

Бойова машина піхоти (бронетранспортер) призначається для підтримки вогнем дій відділення (бойових груп), знищення броньованих і захищених об’єктів противника, а також перевезення особового складу відділення.

Бойовий порядок танкового взводу - бойова лінія, яка включає танки, а також доданий механізований та інші підрозділи і вогневі засоби.

1.2. Робота командира взводу (відділення, танка) з підготовки бою (дій)

Підготовка бою (дій) розпочинається з отриманням бойового наказу (розпорядження) або орієнтування старшого командира про майбутні дії і продовжується впродовж усього періоду часу, відведеного на приведення підрозділу в готовність до виконання завдання.

Підготовка бою (дій) включає:

організацію бою (дій);

підготовку підрозділу до застосування;

практичну роботу командира в підлеглих підрозділах та інші заходи.

Порядок роботи командира взводу (відділення, танка) з підготовки бою

(дій) залежить від конкретної обстановки, отриманого завдання і наявності часу.

З отриманням бойового наказу (розпорядження) командир взводу приступає до **організації бою (дій)**, в ході якої:

- усвідомлює завдання;
- оцінює обстановку;
- приймає рішення;
- проводить рекогносцировку;
- відає бойовий наказ;

організовує взаємодію, управління, бойове забезпечення та виконання заходів інших видів всебічного забезпечення бою (дій).

Основні заходи з організації бою (дій) командир взводу проводить, як правило, на місцевості, а якщо це неможливо – по карті (схемі, на макеті місцевості). У цьому випадку бойові завдання підлеглим і питання взаємодії уточнюються на місцевості в період зайняття ними позицій (висування до визначених рубежів), а при діях у похідній охороні і в розвідці – з виявленням противника.

Усвідомлення завдання полягає у вивченні завдання, поставленого старшим командиром, з якого командир повинен зрозуміти: вид і мету майбутніх дій; замисел старшого командира (особливо порядок розгрому противника); завдання роти і взводу; завдання, які виконуються силами і засобами старшого командира на напрямку дій взводу; завдання сусідів, порядок взаємодії з ними; час готовності до виконання завдання та інші питання.

На основі усвідомлення завдання командир взводу робить висновки про: місце і роль взводу у завданні, яке виконує рота; об'єкти (цілі), які необхідно уразити засобами взводу; скільки часу є на підготовку бою та інше.

За результатами усвідомлення отриманого завдання командир визначає першочергові заходи, які необхідно виконати для найшвидшої підготовки взводу, проводить розрахунок часу і відає вказівки, в яких зазначає: до яких дій бути готовим; терміни, обсяг і порядок підготовки особового складу, озброєння і військової техніки до бою.

Екіпажам бойових машин додатково вказуються: вид і обсяг технічного обслуговування; заходи підвищення захищеності і прохідності техніки; порядок дозаправки машин пально-мастильними матеріалами (ПММ), місцезнаходження пункту заправки.

Оцінювання обстановки полягає у вивченні і аналізі чинників і умов, які впливають на виконання отриманого завдання і включає оцінку: противника (склад, стан, положення, можливий характер дій, місця розташування вогневих засобів); своїх підрозділів і доданих засобів (стан, забезпеченість, можливості); сусідів (склад, положення, характер дій, умови взаємодії); місцевості (характер, захисні і маскувальні властивості, умови спостереження і ведення вогню, зручні підступи і напрямки руху, загородження і перешкоди, наявність матеріалів для виконання інженерних робіт, радіаційну, хімічну та біологічну (РХБ) обстановку. Крім того, командир повинен врахувати стан погоди, пору року, час доби та інші чинники, які впливають на підготовку і ведення бою (дій), а також відношення місцевого населення до своїх військ і противника.

В результаті оцінювання обстановки командир взводу: робить висновки про сили противника, які очікуються перед фронтом дій взводу, його сильні і слабкі сторони, можливе співвідношення сил і засобів; намічає бойовий порядок взводу,

бойові завдання відділенням (танкам), доданим підрозділам і вогневим засобам; коли і з ким організувати взаємодію; порядок маскування і використання захисних властивостей місцевості та інше.

Приймаючи рішення командир взводу визначає: спосіб виконання отриманого завдання; бойові завдання відділенням (танкам) і доданим підрозділам та вогневим засобам.

У способі виконання отриманого завдання командир встановлює: на чому зосередити основні зусилля; порядок нанесення ураження противнику; який маневр застосувати; побудову бойового (похідного) порядку; заходи щодо введення противника в оману.

Під час визначення порядку ураження противника командир взводу здійснює **організацію вогню підрозділу**, в ході чого він повинен: вивчити вказані старшим командиром орієнтири і сигнали, (при необхідності призначити додаткові); оцінити вплив умов ведення бою (дій) на виконання вогневих завдань; вибрати місця вогневих позицій; віддати вказівки щодо підготовки вихідних даних для стрільби; організувати підготовку озброєння до бойового застосування. Також він може встановлювати обмеження на застосування засобів ураження.

Рекогносцировка полягає у візуальному вивченні противника і місцевості перед фронтом (у районі) дій підрозділу. На рекогносцировку командир взводу залучає командирів відділень (танків), а в окремих випадках механіків-водіїв (водіїв) і навідників-операторів (навідників кулеметів) бойових машин. Під час її проведення командир на місцевості вказує (призначає) орієнтири; положення противника (можливий напрямок його дій), місця розташування його вогневих засобів; уточнює завдання відділенням (танкам), доданим підрозділам і вогневим засобам та інші питання, які пов'язані з використанням місцевості в бою (місця позицій відділень, вогневих позицій БМП, БТР, танків та інших вогневих засобів, загороджень і проходів у них, маршрути висування підрозділів і місця спішування особового складу).

Бойові завдання підпорядкованим підрозділам ставляться бойовим наказом (у бою – бойовим розпорядженням), який віддається голосом або доводиться технічними засобами зв'язку, а також встановленими сигналами. Бойовий наказ (бойове розпорядження) повинен викладатися коротко і зрозуміло.

У бойовому наказі командир взводу вказує:

у першому пункті – стислі висновки із оцінки противника (склад, положення, характер можливих дій противника, місця розташування його вогневих засобів);

у другому пункті – завдання, які виконуються силами і засобами старшого командира (начальника) в інтересах дій підрозділу, а також завдання сусідів;

у третьому пункті – бойове завдання взводу та порядок його виконання;

у четвертому пункті (після слова “наказую”) – бойові завдання відділенням (танкам), доданим підрозділам і вогневим засобам, а також елементам бойового порядку (групам), що створюються;

у п'ятому пункті – витрата ракет і боєприпасів на виконання бойового завдання;

у шостому пункті – час готовності підрозділу до бою (дій);

у сьомому пункті – своє місце і заступника.

У бойовому розпорядженні командир вказує: відомості про противника; об'єкти і цілі на напрямку дій підрозділу, які уражаються засобами старшого

командира; бойові завдання підпорядкованим підрозділам та доданим силам і засобам. У разі потреби у бойовому розпорядженні можуть бути вказані й інші дані.

Взаємодія організується за етапами виконання отриманого завдання, напрямками дій, по рубежах і часу. Під час організації взаємодії командир зобов'язаний: довести (уточнити) сигнали оповіщення, управління, взаємодії та цілевказання, порядок дій за ними; узгодити за місцем, часом і способами виконання завдань дії штатних і доданих підрозділів та вогневих засобів; домогтися єдиного і правильного розуміння всіма командирами бойового завдання і способів його виконання; довести порядок і способи взаємного розпізнавання і позначення свого положення. При наявності часу з підрозділами практично відпрацьовується порядок спільних дій.

Організовуючи управління командир доводить (уточнює): місце і час розгортання командно-спостережного пункту (КСП) взводу, своє місце в бойовому (похідному) порядку; способи доведення сигналів управління та оповіщення, порядок спостереження за сигналами старшого командира; радіодані і порядок використання засобів зв'язку під час підготовки і в ході ведення бою (дій); способи і терміни надання доповідей; порядок цілевказання і коректування вогню.

Під час організації взаємодії та управління в інтересах організації вогню командир узгоджує зусилля штатних і доданих вогневих засобів щодо виконання вогневих завдань і знищення найважливіх цілей противника; визначає порядок коректування результатів стрільби і цілевказання; встановлює (уточнює) сигнали (команди) на відкриття, перенесення і припинення вогню.

Організація всебічного забезпечення бою (дій) включає підготовку та проведення заходів бойового забезпечення та виконання заходів інших видів всебічного забезпечення. У вказівках командир взводу визначає: завдання з розвідки, охорони, тактичного маскування, інженерного забезпечення, РХБ захисту, захисту від ВТЗ противника; сили і засоби, що залучаються; порядок виконання заходів з морально-психологічного, технічного, тилового і медичного забезпечення; час, місце і порядок поповнення запасів боєприпасів та інших матеріальних засобів; місцезнаходження пункту безпостачання і медичного поста роти.

В ході організації бою (дій) відпрацьовуються **бойові документи**. Своє рішення командир взводу оформляє на робочій карті. Для оборонного бою, крім того, він відпрацьовує схему опорного пункту взводу, а командир механізованого відділення (танка) – картку вогню механізованого відділення (танка).

Підготовка підрозділу до застосування починається з отриманням бойового завдання та здійснюється одночасно з організацією бою (дій). Вона полягає у підготовці особового складу, озброєння, техніки і майна до майбутніх дій і включає: розподіл за відділеннями (екіпажами) і розміщення на посадах особового складу, що прибув; доукомплектування підрозділів озброєнням, технікою, іншим майном і засобами; поповнення боєкомплекту, дозавдання техніки ПММ; розміщення (укладку) матеріально-технічних засобів на визначенні місця (техніку); технічне обслуговування і підготовку озброєння і військової техніки (ОВТ) до бойового застосування.

При необхідності і за наявності часу з підрозділами проводиться бойове злагодження, а з особовим складом заняття з бойової підготовки відповідно характеру майбутніх дій і заходи підвищення морально-психологічної стійкості.

Практична робота командира в підлеглих підрозділах з контролю виконання поставлених завдань і надання допомоги проводиться з метою своєчасної та повної підготовки до ведення бою (дій). Командир повинен перевірити: знання особовим складом своїх завдань, способів і порядку їх виконання, сигналів оповіщення, управління, взаємодії і порядку дій за ними; якість виконання заходів з підготовки ОВТ до застосування; екіпірування особового складу, забезпеченість боєприпасами та іншими матеріальними засобами. Недоліки, які виявлені під час роботи, усуваються на місці.

Командир надає допомогу підлеглим у завершенні підготовки до бою (дій) і у встановлений час доповідає старшому командирі про готовність підрозділу до виконання бойового завдання.

У випадку якщо особовий склад, озброєння або військова техніка не готові до виконання завдання, командир зобов'язаний вчасно доповісти про це старшому командирі.

Командир відділення (танка) з отриманням бойового завдання повинен: зрозуміти завдання взводу, відділення (танка) і сусідів, порядок і терміни його виконання, час готовності до дій; з'ясувати де противник і що він робить, місця розташування його вогневих засобів; вивчити місцевість, її захисні і маскувальні властивості, прохідність, умови спостереження і ведення вогню; врахувати стан погоди, час доби та інші чинники, які впливають на виконання завдання; визначити порядок дій відділення (екіпажа танка) і завдання особовому складу; провести бойовий розрахунок; віддати бойовий наказ.

При проведенні бойового розрахунку командир відділення повинен: визначити склад бойових груп та їх старших, місця в бойовому порядку і порядок розміщення в БМП (БТР), призначити спостерігача і зв'язківця, за необхідності направляючого.

У бойовому наказі при постановці завдань особовому складу командир механізованого відділення (танка) повинен вказати місце і завдання кожного військовослужбовця, визначити порядок спостереження і ведення вогню. Під час дій механізованого відділення у складі бойових груп командир повинен поставити завдання кожній групі і довести порядок взаємної підтримки. Крім того, командир відділення (танка) у бойовому наказі доводить сигнали взаємодії, управління, оповіщення і порядок дій за ними.

Після віддання бойового наказу командир відділення (танка) організовує підготовку відділення (танка) до виконання завдання, особисто перевіряє виконання встановлених робіт і доповідає командирі взводу про готовність до бою (дій).

1.3. Управління у ході ведення бою (дій)

Управління – цілеспрямована діяльність командира взводу (відділення, танка) щодо підтримання постійної бойової готовності підрозділу, підготовки його до ведення бою (дій) і керівництва ним під час виконання поставлених завдань.

Управління повинне бути **ефективним, оперативним, безперервним, стійким і скритим**, забезпечувати готовність підрозділів до дій, ефективне

використання їх бойових можливостей та успішне виконання завдання в установлений термін і в будь-яких умовах обстановки.

Для управління підрозділами і вогнем старшим командиром призначаються єдині орієнтири, сигнали, умовні назви та позивні. Змінювати їх забороняється. У разі потреби командир взводу (відділення, танка) може додатково призначати свої орієнтири і сигнали. Під час доповідей старшому командирі і підтриманні взаємодії використовуються тільки ті орієнтири, що визначені ним.

В якості орієнтирів обираються найбільш стійкі до руйнування місцеві предмети, які добре видно у будь-який час доби. Орієнтири нумеруються по рубежах від себе убік противника починаючи з правого флангу на кожному з них. Один з орієнтирів призначається основним.

Для забезпечення управління, крім того, кодуються топографічні карти (схеми, фотознімки) і місцеві предмети, до командирів підрозділів (екіпажів бойових машин) доводяться радіодані, а на ОБТ наносяться позначки й умовні номери.

Для передачі команд (сигналів) застосовуються радіо-, проводові, рухомі і сигнальні засоби зв'язку.

Радіозасоби є найважливішими, а інколи єдиними засобами, які здатні забезпечити управління підрозділами. Під час роботи на радіостанціях суворо дотримуються правил ведення переговорів. Під час передачі команд найменування підрозділів і посади командирів вказуються позивними, а пункти місцевості – умовними (кодованими) найменуваннями або від орієнтирів.

Прододові засоби зв'язку застосовуються самостійно та в комплексі з радіозасобами під час розташування на місці, у вихідному районі та в обороні. Лінії прокладання проводового зв'язку повинні ретельно маскуватись.

Рухомі засоби зв'язку застосовуються в усіх видах бою (дій), а також під час переміщення і розташування підрозділів на місці. У якості рухомих засобів використовуються штатні або спеціальні транспортні засоби, а також піші зв'язківці.

Сигнальні засоби зв'язку застосовуються для передачі команд, сигналів оповіщення, розпізнавання, управління і взаємодії. Вони використовуються для передачі заздалегідь установлених зорових, світлових і звукових сигналів, і повинні бути простими, легкими для запам'ятовування і сприйняття. До засобів передачі зорових сигналів належать прапорці, прожектори бойових машин, димові шашки, ручні димові гранати, димові снаряди (міни); вони можуть подаватися за допомогою зброї або рукою. До світлових сигнальних засобів належать сигнальні патрони, трасуючі кулі і снаряди, сигнальні ліхтарики та лазерні указки. До звукових сигнальних засобів належить електро- і пневмосигнали, сирени, сигнальні свистки, удари в гільзу тощо; вони можуть подаватися пострілами (вибухами), а у розвідці – імітацією звуків тварин і птахів.

Управління підрозділами здійснюється командами (сигналами), що подаються голосом, передаються засобами зв'язку та особистим прикладом. Усередині БМП (БТР), танка використовується переговорний пристрій.

Командир взводу управляє діями підлеглих з КСП, який розгортається у бойовому порядку підрозділу у фортифікаційній споруді або у бойовій машині на місцевості, де забезпечується найкраще спостереження за противником, діями своїх підрозділів, сусідів і місцевістю, безперервне управління взводом, а також

Книги, які можуть вас зацікавити

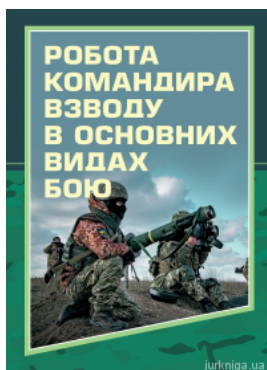
Про тактику. Теорія перемоги в бою

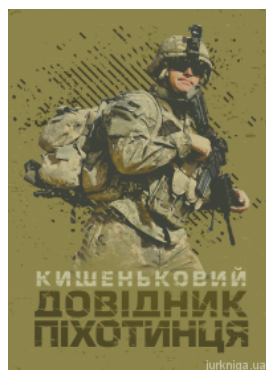
Альбом схем дій підрозділів (відділення, взвод, рота, батальйон)

Підготовка тактичних груп (відділення, взвод). Альбом схем та методичних матеріалів

Робота командира взводу в основних видах бою. Навчальний посібник

Кишеньковий довідник піхотинця

Вогнева підтримка. Польовий статут (FM) 3-09 сухопутних військ армії США

Перейти до галузі права
Військове право

[Перейти на сайт →](#)